

POLISENS ARBETE MED SÄKERHETZONER

En undersökning av innehållet i och polisens uppfattningar om de nya bestämmelserna*

av Mattias Hjertstedt, Isabelle Stjerna Doohan och Jonas Hansson**

Docent i processrätt vid Juridiska institutionen, Umeå universitet

Universitetslektor i polisvetenskap vid Enheten för polisiärt arbete, Umeå universitet

Docent i polisvetenskap vid Enheten för polisiärt arbete, Umeå universitet

---

År 2024 infördes i polislagen nya regler om säkerhetszoner, som i brottsförebyggande syfte ger polisen utökade möjligheter till tvångsmedelsanvändning – i form av kroppsvisitationer och genomsökningar av transportmedel – i geografiskt avgränsade områden. I denna artikel undersöks dels 40 polisens initiala uppfattningar om dessa bestämmelser om säkerhetszoner, dels innehållet i bestämmelserna både såvitt avser upprättande av säkerhetszoner och tvångsmedelsanvändning i dessa zoner. Undersökningen visar att nästan alla tillfrågade poliser anser att de inte har tillräcklig kunskap om de nya reglerna om säkerhetszoner. Beträffande gällande rätt visar undersökningen att den nya regleringen innehåller en del vaga begrepp, att det kan diskuteras om den är förenlig med artikel 8 i Europakonventionen och att det sedan tidigare finns andra bestämmelser i polislagen som ger relativt omfattande möjligheter till användning av tvångsmedel av den typ som brukas i säkerhetszoner. I artikeln argumenteras för ett införande av enhetliga risknivåer i tvångsmedelslagstiftning med ett brottsförebyggande syfte.

---

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

I april 2024 trädde nya bestämmelser om s.k. säkerhetszoner – tidigare oftast benämnda visitationszoner – i kraft i polislagen (1984:387), PL.¹ Dessa bestämmelser ger polisen möjlighet till utökad tvångsmedelsanvändning – närmare bestämt kroppsvisitationer och genomsökning av transportmedel –

---

* Artikeln har *peer review*-granskats.

** Författarna riktar ett stort tack till de informanter som har deltagit i studien och till Emma Gustafsson för hjälp med fokusgruppsintervjuer. Ett stort tack riktas även till den anonyma granskaren för värdefulla synpunkter.

¹ SFS 2024:200. Bytet av namn från visitationszoner till säkerhetszoner gjordes på tillskyndan av utredaren, se Ds 2023:31 s. 87.

inom geografiskt avgränsade områden, där det finns stor risk för brottslig verksamhet som innefattar skjutning eller sprängning.² Regleringen är ett exempel på regeringens ambition att ge Polisen fler ”verktyg i verktygslådan”, för att därigenom motverka gängbrottslighet och annan grov kriminell verksamhet.³

Den nya regleringen har varit föremål för omfattande debatt och har kritiserats av såväl remissinstanser som av Lagrådet. En kritik som har framförts är att remisstiden har varit för kort i lagstiftningsärendet.⁴ Vidare har det ifrågasatts om det verkligen finns ett behov av att införa säkerhetszoner.⁵ Slutligen har vissa ställt sig tveksamma till att rättssäkerhetsgarantierna – exempelvis rätten till domstolsprövning – är tillräckligt omfattande och tydligt angivna.⁶

Denna omfattande kritik inbjuder till att vetenskapligt granska de nya bestämmelserna. Då den nya regleringen inte har varit i kraft någon längre tid – i skrivande stund har tre beslut om säkerhetszoner fattats⁷ – låter sig någon regelrätt utvärdering ännu inte göras.⁸ Det som däremot redan nu kan vara intressant att genomföra är en tolkning av innehållet i de nya bestämmelserna och en undersökning av polisens initiala uppfattningar om dessa bestämmelser.

1.2 Syfte

Föreliggande artikel syftar till att undersöka ett antal svenska polisens initiala uppfattningar om den nya regleringen av säkerhetszoner ur rättslig och polisiär synvinkel. Ett annat syfte med artikeln är att analysera innehållet i gällande rätt såvitt avser förutsättningar för, beslutsfattare vid och förfä-

---

² Se vidare avsnitten 3 och 4 nedan.

³ Beträffande syftet med regleringen av säkerhetszoner, se t.ex. prop. 2023/24:84 s. 1.

⁴ Se t.ex. remissyttranden över promemorian Ds 2023:31 från Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Stockholms universitet, Svea hovrätt och Umeå universitet samt Lagrådets yttrande (intaget i prop. 2023/24:84 s. 76–81).

⁵ Se t.ex. remissyttranden över promemorian Ds 2023:31 från Justitieombudsmannen, Stockholms universitet, Svea hovrätt och Umeå universitet.

⁶ Se t.ex. remissyttranden över promemorian Ds 2023:31 från Justitiekanslern, Svea hovrätt, Sveriges Advokatsamfund och Umeå universitet över SOU 2022:52 samt Lagrådets yttrande (intaget i prop. 2023/24:84 s. 76–81).

⁷ Beslut om säkerhetszoner har i skrivande stund hittills fattats i Norrköping, Polismyndighetens beslut 2024-06-04 i dnr A345.763/2024, Södertälje, Polismyndighetens beslut 2024-07-05, samt i Eskilstuna, Polismyndighetens beslut 2024-09-03 i dnr A.517.780/2024 och dnr A.518.198/2024 (två olika områden).

⁸ I propositionen uttalas att en utvärdering av bestämmelserna kommer att göras ca tre år efter ikraftträdandet, se prop. 2023/24:84 s. 22. En intern utvärdering (inom Polismyndigheten) har dock gjorts av säkerhetszonen i Norrköping, se Utvärdering säkerhetszon Norrköping, Hageby juni 2024, AA656.790/2024.

rande vid inrättande av säkerhetszoner och tvångsmedelsanvändning i dessa zoner. Slutligen syftar artikeln till att rättsvetenskapligt analysera frågorna om den nya regleringens tillämparvänlighet och rättssäkerhet samt regleringens tillämpningsområde i förhållande till redan tidigare gällande regler.

1.3 Tidigare forskning, metod, material och disposition

Det finns relativt omfattande forskning om svensk tvångsmedelsreglering i rättegångsbalken (1942:740), RB,⁹ medan tvångsmedelsbestämmelserna i PL – där alltså de nya stadgandena om säkerhetszoner återfinns – är mer styvmoderligt behandlade.¹⁰ Den forskning som finns är vidare i allmänhet uteslutande inriktad på att analysera det närmare innehållet i gällande rätt, medan det är mer sällsynt med att ett studium av gällande rätt rörande tvångsmedelsanvändning kombineras med en intervjuundersökning.¹¹ Därutöver har av naturliga skäl de nya bestämmelserna om säkerhetszoner ännu inte varit föremål för forskning i någon större utsträckning.¹² Mot bakgrund av detta fyller föreliggande artikel – som utgör en analys av såväl de nya bestämmelserna i PL som ett antal svenska polisers initiala uppfattningar om den nya regleringen av säkerhetszoner ur rättslig och polisiär synvinkel – en lucka i den befintliga forskningslitteraturen.

För att undersöka det första delsyftet om svenska polisers initiala uppfattningar om den nya svenska regleringen av säkerhetszoner har en kvalitativ metod – i form av enkäter och fokusgruppsintervjuer – begagnats, en metod som kommer att presenteras mer utförligt i följande kapitel.¹³ Då det gäller det andra delsyftet om innehållet i gällande rätt har en rättsdogmatisk metod använts, då denna metod innebär att vad som i ett specifikt avseende utgör

---

⁹ Se t.ex. följande verk, som utgör mer allmänna framställningar om tvångsmedel: Thomas Bring, Christian Diesen & Simon Andersson, *Förundersökning*, 5:e uppl. (2019), s. 351–476; Simon Andersson, i Per Olof Ekelöf m.fl., *Rättegång tredje häftet*, 8:e uppl. (Stockholm: Norstedts Juridik, 2018), s. 38–109; Peter Fitger, m.fl., *Rättegångsbalken del 2* (med fortlöpande uppdatering i lösbandsform), framför allt kommentaren till 24–28 kap.; Gunnel Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel: när och hur får de användas?* 5:e uppl. (2022), passim; Gösta Westerlund, *Straffprocessuella tvångsmedel: En studie av rättegångsbalkens 24 till 28 kapitel och annan lagstiftning*, 7:e uppl. (2022), passim.

¹⁰ Se dock Johan Munck & Ebba Sverne Arvill, *Polislagen: En kommentar*, 15:e uppl. (2023).

¹¹ Se dock t.ex. Mattias Hjertstedt, Isak Nilsson & Jonas Hansson, Migrant minors in detention: Practical needs and the limits set by the European Convention, *Journal of Community Safety and Well-Being*, 2023, Vol. 8 (4), s. 166–175.

¹² De nya bestämmelserna har dock analyserats i kommentarform, se Berg, Ulf, *Polislag* (1984:387), 22 a–f §§, Karnov 2024 (JUNO).

¹³ Se avsnitt 2.1.

gällande rätt analyseras med hjälp av de rättskällor som åtnjuter auktoritet.¹⁴ I och med att lagstiftningen om säkerhetszoner är ny består rättskällematerialet mestadels av förarbeten, framför allt propositionen till de nya stadgandena i PL. Det tredje delsyftet kan också sägas undersökas med hjälp av en rättsdogmatisk metod, men här tillkommer ett initialt steg då vissa av de begrepp som återfinns i fokusgruppsintervjuernas påståenden operationaliseras på ett sådant sätt att påståendena låter sig undersökas rättsvetenskapligt.¹⁵ Att på detta sätt låta de rättsvetenskapliga frågorna ta sin utgångspunkt i informanternas uppfattningar är ett sätt att öka den rättsvetenskapliga studiens samhällsrelevans.

I följande avsnitt kommer inledningsvis den pilotstudie som har genomförts med hjälp av enkäter och fokusgruppsintervjuer att presenteras och kommenteras (avsnitt 2). Därefter undersöks gällande rätt avseende förutsättningar för, beslutsfattare vid och förfarande vid inrättande av säkerhetszoner och tvångsmedelsanvändning i dessa zoner (avsnitt 3 och 4). Efter detta följer en rättsvetenskaplig analys av frågorna om den nya regleringens tillämparvänlighet och rättssäkerhet samt regleringens tillämpningsområde i förhållande till redan tidigare gällande regler (avsnitt 5). Slutligen diskuteras vilka slutsatser som kan dras av undersökningen (avsnitt 6).

2. En pilotstudie om polisens arbete med säkerhetszoner

I detta avsnitt presenteras en kvalitativ pilotstudie i vilken polisens uppfattningar om och synpunkter på säkerhetszoner utforskas. Genom fokusgruppsintervjuer har vi undersökt hur poliser inom olika verksamhetsområden uppfattar olika aspekter av säkerhetszoner. Syftet är att identifiera och belysa uppfattningar relaterade till rättsliga och polisiära frågor, vilket inkluderar aspekter som berör medborgare.

2.1 Metod för fokusgruppsintervjuerna

En enkät delades ut till deltagare (20 poliser) vid en förundersökningsledarutbildning (FU-utbildning) och till polislärare (ca 40 poliser) vid en polisutbildning i Sverige. Samtliga deltagare vid FU-utbildningen (20 poliser) och 20 polislärare besvarade enkäten. Deltagarna informerades om syftet med studien och att de genom att svara på enkäten samtyckte till att medverka i

---

¹⁴ Se t.ex. den definition som återfinns i Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 46.

¹⁵ Se avsnitt 2.3.

undersökningen, att det förblir anonyma och att de också närsomhelst kan välja att inte delta i studien.

Deltagarna fick ta ställning till tolv påståenden relaterade till säkerhetszoner. För varje påstående fick de kryssa i ”instämmer” eller ”instämmer inte”. Syftet med enkäten var inte i första hand att erhålla ett kvantitativt resultat, utan att skapa ett underlag för diskussioner under kommande fokusgrupp-sintervjuer. I samband med att enkäterna besvarades vid FU-utbildningen fick intresserade deltagare anmäla sig för att delta i en fokusgruppsintervju. Samma tillvägagångssätt användes vid en arbetsplatsträff för polisläraryrket, med skillnaden att de fyllde i enkäten vid ett senare tillfälle.

Resultaten från enkäterna sammanställdes sedan för respektive grupp och presenterades för de som deltog i fokusgrupperna (se bilagor för sammanställning av resultat). Sammanställningarna utgjorde grunden för fokusgruppsintervjuerna, där deltagarna diskuterade sina olika ställningstaganden och uppfattningar. Syftet med fokusgrupperna var att få en utökad kunskap om hur poliserna upplevde olika aspekter av säkerhetszoner, bl.a. tillämpningen och behovet av säkerhetszoner.

Fyra fokusgrupper med poliser, med 2–5 deltagare i varje grupp, genomfördes. Två fokusgrupper bestod av poliser från FU-utbildningen och två av polisläraryrket. Totalt deltog 13 poliser, varav fem förundersökningsledare och åtta polisläraryrket. Varje fokusgrupp pågick mellan 45 och 60 minuter. Två av fokusgrupperna leddes av två forskare, varav en agerade samtalsledare och den andra tog detaljerade anteckningar. Övriga två fokusgrupper leddes av en forskare som agerade samtalsledare och en forskningsassistent som antecknade. Fokusgruppsintervjuerna spelades in och transkriberades. Datainsamlingen pågick under maj och juni 2024. I samband med gruppintervjuerna informerade vi om syftet med studien, frågade om deltagarnas samtycke samt upplyste dem om att de närsomhelst kan välja att inte medverka i studien och att de kommer att förbli anonyma i redovisningen av resultatet.

Intervjudata från fokusgrupperna analyserades med inspiration från kvalitativ innehållsanalys¹⁶. Syftet med analysen var att beskriva innehållet i fokusgruppsdiskussionerna i relation till syftet med studien. Analysen var deduktiv och utgick från det manifesta innehållet, d.v.s. den hade sin utgångspunkt i de tolv påståenden som styrde diskussionerna och vad som bokstavligen sades i diskussionerna. I analysen identifierades bland annat likheter och skillnader i deltagarnas svar. I en första fas lästes och granskades den transkriberade texten flera gånger och i en andra fas kodades och sorterades texten systema-

---

¹⁶ Se angående denna metod, Ulla Hällgren Graneheim, & Berit Lundman, Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today* (2004) 24(2), 105–112.

tiskt utifrån de olika påståendena. Resultatet av analysen presenterades sedan utifrån de tolv påståendena. För påstående 2, 3, 4, och 6 finns citat med från intervjuerna, då dessa påståenden utgör studiens fokus. Efter varje citat finns information om vem citatet kommer ifrån: polislärare 1–8 eller förundersökningsledare 1–5.

2.2 Resultat från fokusgruppsintervjuerna

Resultatet belyser polisers perspektiv på de införda reglerna om säkerhetszoner. I deras uppfattningar och synpunkter framträder både stöd för och kritik mot de nya reglerna. Flera aspekter av reglernas utformning, tillämpning i praktiken, samt deras påverkan på trygghet och förtroende diskuteras. Resultaten visar på en tydlig variation i uppfattningarna, där vissa ser säkerhetszonerna som nödvändiga åtgärder för att snabbt hantera akuta behov, medan andra uttrycker tveksamhet kring rättssäkerhet och deras långsiktiga effektivitet. Resultatet presenteras utifrån de tolv påståendena.

Påstående 1: Det är viktigt att de nya reglerna om säkerhetszoner har kommit snabbt på plats, då de är nödvändiga för att tillgodose akuta behov.

På detta påstående svarade sex av förundersökningsledarna att de instämde och 14 svarade att de inte instämde (totalt 20 svar). För polislärarna såg fördelningen likadan ut, med sex polislärare som instämde och 14 som inte instämde (totalt 20 svar).

Det finns olika synpunkter bland poliserna på införandet av säkerhetszoner och hur snabbt dessa nya regler har kommit på plats. En av huvudfrågorna som lyfts är att processen kan ha skyndats fram, vilket riskerar att skapa problem kopplade till resursbrist snarare än att adressera det egentliga behovet. Flera poliser anser att de redan har verktyg för att exempelvis kroppsvisitera för vapen, men att det saknas tillräckligt med personal för att effektivt tillämpa dessa metoder.

Samtidigt uttrycks en oro för att beslut som fattas för snabbt kan leda till misstag, och att det inte alltid är nödvändigt att påskynda lagstiftning. Vissa poliser menar att de nya reglerna har införts för att snabbt tillgodose akuta behov och utöka polisens mandat, men att det kan finnas behov av justeringar efter hand.

Påstående 2: Jag har tillfredsställande kunskap om de nya reglerna om säkerhetszoner.

På detta påstående svarade fyra av förundersökningsledarna att de instämde och 15 svarade att de inte instämde (totalt 19 svar). Två av polislärarna instämde och 18 instämde inte (totalt 20 svar).

Det framgår att majoriteten av poliserna upplever att deras kunskap om de nya reglerna för säkerhetszoner är bristfällig. Många har endast tagit del av information genom media eller via ytlig läsning i polisens egna kanaler såsom intrapolis eller polistidningar, vilket upplevs som otillräckligt. Det råder en viss förvirring kring hur säkerhetszonerna skall implementeras, med frågor om exempelvis hur zonerna skall markeras och vem som ansvarar för dem. Vissa poliser uttrycker också en frustration över att informationen inom Polismyndigheten sprids långsamt, vilket ytterligare försvårar deras förståelse av reglerna. Samtidigt betonar några vikten av att ha en god kunskap om detta, då säkerhetszonerna ger polisen långtgående befogenheter som påverkar den personliga integriteten hos de som påverkas. Detta lyfts bland annat av en polislärarna:

”Men jag tänker också att det är ju liksom lagstiftning där den enskilda polismannen eller poliserna får ett ganska långtgående ingripande verktyg. Långtgående mot den personliga integriteten för de som drabbas av det här. Så att det är väl absolut någonting som man behöver ha bra koll på” – Polislärare 2

Påstående 3: Reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken.

På detta påstående svarade sju av förundersökningsledarna att de instämde och 12 svarade att de inte instämde (totalt 19 svar). Åtta av polislärarna instämde och tio instämde inte (totalt 18 svar).

Sammanfattningsvis råder det delade åsikter om huruvida reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken. En del ser inga hinder och menar att dessa regler liknar befogenheter som polisen redan har, vilket borde göra dem genomförbara utan större problem. Däremot finns det också de som upplever att den juridiska grunden för säkerhetszonerna inte är tillräckligt tydlig, och att den osäkerheten kan göra det svårt att tillämpa reglerna på ett rättssäkert sätt. Det framhålls att osäkerheten kring vad polisen kan och får göra riskerar att försvåra arbetet i praktiken. En polislärare reflekterar över att reglerna inte borde vara svåra att tillämpa om man har kunskap och vet vad man får göra:

”Men då borde det väl liksom inte vara så svårt att tillämpa det, om du vet hur du ska göra tänker jag. Frågan är väl det då, om man vet det? Men då hoppas man att de som gör det här jobbet också förstår vad det är de gör.” – Polislärare 3

Påstående 4: Reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt.

På detta påstående svarade 11 av förundersökningsledarna att de instämde och fem svarade att de inte instämde (totalt 16 svar). Fyra av polislärarna instämde och 11 instämde inte (totalt 15 svar).

Det finns viss osäkerhet kring frågan om reglerna för säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt. Vissa poliser uttrycker att deras bristande kunskap om reglerna i sig gör det svårt att bedöma om de är rättssäkra eller inte. Det finns också kritik mot att lagstiftningen kan ha hastats fram, vilket har lett till att viktiga juridiska aspekter, såsom barnkonventionen och Europalagstiftning, kanske inte har beaktats fullt ut. Det antyds att det kan ha "genats runt hörnen" i processen, vilket kan ha påverkat rättssäkerheten. En annan synpunkt är att olika tolkningar av reglerna kan uppstå, eftersom poliser ibland lämnas att själva läsa och tolka lagar, utan en gemensam genomgång. Detta riskerar att leda till en inkonsekvent tillämpning av reglerna, vilket kan äventyra rättssäkerheten i praktiken. En av förundersökningsledare lyfte att det behövs tillräcklig kunskap om säkerhetszonerna i sig för att veta om reglerna är rättssäkert utformade.

"Nu ska vi se, det är ju svårt att svara på. Jag tror att utifrån att många svarade att man inte instämmer till att man har tillfredställande kunskap om det här så blir det ju svårt att svara på om det är utformat på ett rättssäkert sätt." – Förundersökningsledare 2

Påstående 5: Det finns andra reformer som skulle ha större effekt på våldsbrottsligheten än den nya lagstiftningen om säkerhetszoner.

På detta påstående svarade 17 av förundersökningsledarna att de instämde och en svarade att han eller hon inte instämde (totalt 18 svar). Av polislärnarna var det 17 som instämde och tre som inte instämde (totalt 20 svar).

Det framgår att poliser anser att andra reformer skulle ha större och mer långsiktig effekt när det gäller att minska våldsbrottsligheten än den nya lagstiftningen om säkerhetszoner. Flera av dem pekar på vikten av att "gå på pengarna" för att bekämpa de kriminellas ekonomiska drivkraft, snarare än att enbart fokusera på individerna själva. Det finns också kritik mot att nuvarande insatser, som säkerhetszoner, riskerar att fungera endast som kortsiktiga lösningar, eller "plåster", medan mer långsiktiga åtgärder, som brottsförebyggande arbete samt sociala insatser i skola och omsorg, skulle ge bättre resultat. Polisen betonar att de ofta kommer in för sent, när situationen redan har eskalerat, och att tidiga insatser riktade mot barn och unga skulle kunna ha en större påverkan. Det råder även frustration över den politiska debatten, som ofta kretsar kring att ett ökat antal poliser är lösningen, något som flera menar inte är tillräckligt för att lösa problemet på längre sikt. Det lyfts att det behövs satsningar inom andra områden och att det behövs en långsiktighet.

Påstående 6: Att införa säkerhetszoner kommer inte att ge någon effekt på vare sig brottslighet eller trygghet, eftersom polisen redan har tillräckliga möjligheter att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar.

På detta påstående svarade nio av förundersökningsledarna att de instämde och tio svarade att de inte instämde (totalt 19 svar). Av polisläraryrarna instämde 11 och åtta instämde inte (totalt 19 svar).

Det uttrycks en viss tveksamhet kring frågan om införandet av säkerhetszoner kommer att ha en betydande effekt på brottsligheten eller öka tryggheten, då polisen redan har tillräckliga verktyg för att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar. En polis betonar att de redan har en ”jättebra verktygslåda” för tvångsåtgärder, men att det handlar mer om att använda dem på rätt sätt och med rätt erfarenhet för att uppnå goda resultat. Även om säkerhetszoner kan ge en viss trygghet efter större händelser, anses det vara en tillfällig effekt som upphör när zonerna tas bort, och långsiktiga sociala insatser föreslås som en mer effektiv lösning. Att säkerhetszoner skulle kunna bidra till en ökad känsla av trygghet är däremot något som lyfts:

”Jag tänker så här att effekten på brott, den är nog marginell utifrån det här nya regelverket. Däremot verkar det ju som att effekten på trygghet, att det är där det faktiskt nog kanske får en effekt. Läste det precis i en artikel för några dagar sedan (...) där man hade pratat med en del människor som bodde i området där det fanns en säkerhetszon, och där upplevde de en större trygghet (...) Tryggheten, det verkar som att det nu faktiskt kan bli en större känsla av trygghet till följd av det.” – Polislärare 2

Påstående 7: Säkerhetszoner kommer att innebära att polisen väljer ut vissa grupper av människor (t.ex. utifrån viss etnicitet) som kontrolleras mer än andra.

På detta påstående svarade tio av förundersökningsledarna att de instämde och tio svarade att de inte instämde (totalt 20 svar). Av polisläraryrarna instämde 13 och sex instämde inte (totalt 19 svar).

Det finns en uppfattning bland flera poliser att införandet av säkerhetszoner kommer att leda till att vissa grupper av människor, särskilt de med utländsk bakgrund, riskerar att kontrolleras mer än andra. Poliserna betonar att zonerna sannolikt kommer att upprättas i områden med hög kriminalitet och social utsatthet, och dessa områden kan ha en överrepresentation av utlandsfödda invånare och invånare med utlandsfödda föräldrar. Även om fokus enligt poliserna inte är på individer utan på områden, erkänns det att detta kan leda till att invånare i dessa områden, som ofta har utländsk bakgrund, kommer att kontrolleras mer. Några poliser menar att det kan uppstå känslor av orättvisa eller diskriminering, men att detta kan mildras om man tydligt förklarar syftet med kontrollerna och säkerhetszonerna.

Påstående 8: Polisen kommer att ta mer illegala vapen i beslag tack vare säkerhetszoner.

På detta påstående svarade 13 av förundersökningsledarna att de instämde och sju svarade att de inte instämde (totalt 20 svar). Tio av polislärarna instämde och nio instämde inte (totalt 19 svar).

Det råder en viss tveksamhet bland poliserna om huruvida säkerhetszoner kommer att leda till fler beslag av illegala vapen. Flera uttrycker att även om säkerhetszoner kan minska antalet vapen i områdena, blir effekten troligen marginell. Det reflekteras över att om säkerhetszoner bidrar till att minska antalet vapen i området är det i sig positivt, eftersom det minskar risken för våld och skjutningar. Finns det inte lika många vapen kvar i områdena kan det istället leda till minskade vapenbeslag, vilket då skulle vara ett positivt resultat.

Det påpekas att de som ägnar sig åt kriminell verksamhet ofta är anpassningsbara och istället kan gömma vapen och sprängmedel på andra sätt, vilket innebär att säkerhetszoner kanske inte har någon stor effekt på antalet beslag. Det lyfts också att även om polisen skulle vara mer offensiv, som syftet verkar vara, kommer det inte att leda till några dramatiska öknings i antalet beslagtagna vapen.

Påstående 9: Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas förtroende för polisen på ett negativt sätt.

På detta påstående svarade 12 av förundersökningsledarna att de instämde och åtta svarade att de inte instämde (totalt 20 svar). Av polislärarna instämde 12 och sex instämde inte (totalt 18 svar).

En uppfattning om att införandet av säkerhetszoner kan riskera att påverka medborgarnas förtroende för polisen på ett negativt sätt förs fram, särskilt för de personer som upplever åtgärderna som överdrivna eller orättvisa. Det uttrycks att även om man förstår syftet med säkerhetszoner, skulle man som en skötsam medborgare känna obehag över att bli kroppsvisiterad utan en tydlig anledning. Några av poliserna tror att detta skulle kunna minska förtroendet för polisen, trots att man förstår att det sker inom lagens ramar. Det påpekas också att säkerhetszoner kan förstärka befintliga uppfattningar om polisen, så att de som redan har en positiv syn på polisen kan uppleva en ökad trygghet och ett ökat förtroende, medan de som ser polisen som auktoritär eller översittare kan få sina negativa uppfattningar bekräftade. En central faktor för hur säkerhetszonerna påverkar förtroendet är hur polisen kommunicerar åtgärderna. Om polisen misslyckas med att på ett pedagogiskt sätt förklara varför kroppsvisitationer genomförs kan det leda till missnöje och ett minskat

förtroende, särskilt i utsatta områden där det finns en risk att poliser skulle kunna bli mindre noggranna i sin kommunikation över tid.

Påstående 10: Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas uppfattning om hur auktoritär polisen är.

På detta påstående svarade 18 av förundersökningsledarna att de instämde och två svarade att de inte instämde (totalt 20 svar). Av polislärarna instämde 17 och två instämde inte (totalt 19 svar).

Poliserna menade att införandet av säkerhetszoner kan påverka medborgarnas uppfattning om hur auktoritär polisen är, och flera uttrycker osäkerhet kring om detta är en avsiktlig effekt. Vissa menar att medborgarna kan komma att uppleva polisen som mer auktoritär när de ser att polisen tar en mer offensiv och kontrollerande roll inom säkerhetszonerna, vilket kan påverka förtroendet för polisen. Samtidigt diskuteras om det kan finnas en underliggande intention att polisen ska upplevas som mer auktoritär, även om det inte är helt klart om det är ett uttalat mål. Hur medborgarna faktiskt upplever polisen beror också på hur säkerhetszonerna hanteras i praktiken – till exempel hur poliser bemöter människor och genomför sina kontroller. En auktoritär upplevelse kan uppstå om polisen upplevs som överdrivet kontrollerande, men deltagarna själva poängterar att det finns lagstöd för dessa åtgärder och att säkerhetszonerna i grunden är tänkta att skapa något positivt.

Påstående 11: Säkerhetszoner kommer att öka den upplevda tryggheten för alla medborgare.

På detta påstående svarade 11 av förundersökningsledarna att de instämde och åtta svarade att de inte instämde (totalt 19 svar). Sju av polislärarna instämde och 13 instämde inte (totalt 20 svar).

Säkerhetszoner förväntas skapa en ökad upplevd trygghet hos vissa delar av allmänheten, särskilt bland de som ser polisens närvaro som en positiv trygghetsskapande faktor. Flera poliser påpekar att människor ofta uttrycker en känsla av trygghet när de ser poliser eller polisfordon i närheten, vilket skulle kunna stärkas av säkerhetszoner. Detta stöds av polisens egna erfarenheter från tidigare insatser i särskilt utsatta områden, där synlig polisen närvaro vid exempelvis tunnelbanestationer gav en direkt positiv effekt på den upplevda tryggheten för resenärer (även om problemen i sig endast flyttades till andra platser). Samtidigt finns det en grupp medborgare, särskilt i utsatta områden, som upplever polisen närvaro som en källa till oro snarare än trygghet. Dessa invånare kan känna sig otrygga när de ser poliser eftersom de tolkar det som att något farligt har hänt, vilket skapar en känsla av osäkerhet. Frågan om säkerhetszonernas långsiktiga påverkan på tryggheten är därför omdebatterad.

rad, och vissa poliser uttrycker tveksamhet kring frågan hur mycket säkerhetszonerna faktiskt kommer att påverka medborgarnas uppfattning, särskilt eftersom kroppsvisitationer redan genomförs frekvent i dessa områden.

Påstående 12: Säkerhetszoner kommer att öka säkerheten för alla medborgare.

På detta påstående svarade åtta av förundersökningsledarna att de instämde och 11 svarade att de inte instämde (totalt 19 svar). Sex av polislärarna instämde och 13 instämde inte (totalt 19 svar).

Då det gäller säkerheten för medborgare anser poliser att införandet av säkerhetszoner har potential att öka den upplevda säkerheten för många medborgare, men att det är osäkert om det kommer att förbättra säkerheten för alla. En polis uttrycker hopp om att majoriteten av människor kommer att känna sig tryggare genom att se säkerhetskontroller som en skyddande åtgärd, liknande kontroller vid stora evenemang som konserter eller fotbollsmatcher. I sådana sammanhang upplevs kontrollen som en trygghetsskapande faktor, även om den kan kännas obehaglig för vissa. Det lyfts även att det finns situationer där säkerhetszoner inte kommer att påverka säkerheten, särskilt i privata sammanhang såsom brott i nära relationer, där kontroller på gatan inte har någon effekt. Det är alltså osannolikt att säkerheten ökar för alla medborgare. För de som vistas i socialt utsatta områden, där zonerna mest sannolikt kommer att placeras, kan den upplevda tryggheten öka även om den faktiska säkerheten kanske förblir oförändrad.

Likheter och skillnader i enkätsvar

Vid en jämförelse mellan förundersökningsledarnas och polislärarnas svar i enkäten framträder en hög grad av samstämmighet för majoriteten av påståendena (påståenden 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 och 12), d.v.s. de har svarat på ett relativt likartat sätt. Däremot skiljer sig gruppernas svar åt för påståendena 4, 7 och 11.

Då det gäller påstående 4 ”Reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättsäkert sätt” uppgav 11 av förundersökningsledarna att de instämde, medan fem inte instämde. Bland polislärarna var motsatsen tydlig: endast fyra instämde, medan 11 inte instämde.

För påstående 7 ”Säkerhetszoner kommer att innebära att polisen väljer ut vissa grupper av människor som kontrolleras mer än andra” skilde sig förundersökningsledarnas svar åt, då hälften instämde och hälften inte instämde. Bland polislärarna instämde däremot 13 personer, medan sex inte instämde.

För påstående 11 ”Säkerhetszonerna kommer att öka den upplevda tryggheten för alla medborgare” syntes en jämn fördelning bland förundersöknings-

ledarna mellan de som instämde och de som inte gjorde det. Bland polis­lära­rna var det däremot sju som instämde och 13 som inte instämde.

Likheterna mellan förundersökningsledarnas och polis­lära­rnas svar tyder på att det finns en gemensam förståelse för och uppfattning om majoriteten av de påståenden som rör säkerhetszoner. En möjlig förklaring till detta kan vara att båda grupperna har en grundläggande kunskap och erfarenhet av polis­ärt arbete och de regelverk som styr detta. Deras överensstämmelse för flertalet påståenden kan även spegla en samsyn rörande arbetsmetoder inom polisens arbete.

Skillnaderna i svar, särskilt för påståendena 4, 7 och 11, indikerar att yrkes­rollen påverkar hur frågorna uppfattas och värderas. Polis­lära­rnas kritiska inställning till rättssäkerheten i reglerna om säkerhetszoner (påstående 4) kan reflektera deras utbildningsfokus, där rättssäkerhet och etiska överväganden ofta diskuteras. Förundersökningsledarna, å andra sidan, kan ha en mer prag­matisk syn, baserad på den praktiska tillämpningen av reglerna.

För påstående 7, som handlar om risk för diskriminering, kan polis­lära­rnas större oro för detta vara kopplad till deras roll som utbildare, där frågor om jämlikhet och rättvisa lyfts fram. Förundersökningsledarnas disparata svar är svåra att tolka, men kan återspegla en balans mellan ett operativt perspektiv och en teoretisk förståelse.

Skillnaderna i uppfattning om trygghet (påstående 11) kan bero på olika perspektiv: polis­lära­rna kan se det från ett samhällsperspektiv och vara skep­tiska till den breda effekten av säkerhetszoner, medan förundersöknings­ledarna kan ha en mer situationsspecifik syn där trygghet för vissa grupper framstår som möjlig.

Olikheterna mellan förundersökningsledarna och polis­lära­rna visar hur professionens fokus möjligen kan forma synen på säkerhetszonernas konse­kvenser och effekter.

2.3 Den fortsatta framställningen

Av ovanstående undersökning framgår att många av informanterna upplever att de inte har tillfredsställande kunskap om de nya reglerna om säkerhets­zoner (påstående 2). Att närmare redogöra för och analysera innehållet i dessa bestämmelser framstår därför som en angelägen forskningsuppgift. I de två följande avsnitten kommer därför de aktuella reglerna att presenteras och kommenteras såvitt avser förutsättningar, beslutsfattare och förfarande, både då det gäller inrättandet av säkerhetszoner och användningen av tvångsmedel i dessa säkerhetszoner.

Beträffande övriga fokusgruppsfrågor får framtida forskning utvisa i vil­ken mån polisernas initiala upplevelser av de nya bestämmelserna visar sig

stämman med verkligheten – redan nu låter sig som redan nämnts inte en bred utvärdering göras. Att undersöka huruvida polisernas initiala uppfattningar vinner empiriskt stöd skulle också – då det gäller vissa av frågorna – inte vara en alldeles enkel uppgift, då exempelvis orsakssamband måste fastställas (se t.ex. påstående 8) och svår fångade begrepp som förtroende behöver operationaliseras (påstående 9).

Beträffande påståendena 3, 4 och 6 låter sig dock en viss rättsvetenskaplig analys göras redan nu. I vilken mån reglerna kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken (påstående 3) är förstås beroende av exempelvis förkunskaper hos rättstillämparna och vilka utbildningsinsatser som görs, men typiskt sett ökar svårigheterna att tillämpa en lagstiftning som innehåller vaga begrepp och där det saknas vägledning i andra rättskällor. Även påståendet om att reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt (påstående 4) låter sig undersökas rättsvetenskapligt genom att studera vilka rättssäkerhetsgarantier som lagstiftningen innehåller och om reglerna är förenliga med det rättighetsskydd som följer av Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). För att studera påståendet att polisen redan har tillräckliga möjligheter att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar (påstående 6) krävs en utveckling av vad tillräckliga möjligheter relaterar till, men en pusselbit i frågan som låter sig undersökas rättsvetenskapligt är i vilken mån de nya bestämmelserna ger utökade möjligheter till tvångsmedelsanvändning i förhållande till redan befintlig lagstiftning. I kapitel fem följer en analys av dessa tre frågor.

3. Inrättande av säkerhetszoner

I det följande avsnittet behandlas regleringen av inrättandet av säkerhetszoner. De aspekter som behandlas är de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att införa en säkerhetszon, vilken verkan ett beslut om införande har, vem som fattar detta beslut och förfarandet vid inrättande av säkerhetszoner.

3.1 Förutsättningar och verkan

De förutsättningar eller rekvisit som gäller för att inrätta en säkerhetszon framgår av tre punkter i 22 b § PL. Dessa punkter är (1) påtaglig risk, (2) synnerlig vikt och (3) proportionalitetsavvägning.

Det första rekvisitet är att det med hänsyn till en konflikt mellan grupper finns en *påtaglig risk* för brottslig verksamhet som innefattar skjutning eller sprängning i området. Kravet på att det skall finnas en konflikt mellan grupper innebär kvantitativt sett att det skall vara fråga om minst två grupper med minst två medlemmar i vardera gruppen. Vidare betyder rekvisitet att

det måste föreligga risk för viss typ av brottslighet, nämligen sådan som innebär antingen skjutning – att någon avlossar ett skjutvapen enligt 1 kap. 2 § vapenlagen (1996:67) – eller sprängning – att någon får ett sprängämne eller dylikt att explodera.¹⁷ Något närmare krav på vilka typer av tilltänkta brott det skall röra sig om ställs inte upp i lagtexten, men det kan exempelvis röra sig om mord, misshandel och vapenbrott. Däremot signalerar ordet påtagligt ett förhållandevis strängt krav på att det skall föreligga risk; i förarbetena nämns att det måste röra sig om faktiska omständigheter i form av exempelvis en tidigare skjutning, lindrigare våld eller hot som innebär risk för hämnd eller information som talar för en upptrappning av konflikten.¹⁸ Då det gäller exemplet risk för hämnd eller upptrappning efter en tidigare skjutning eller sprängning – som av utredaren framhålls som något av ett typfall då en säkerhetszon kan aktualiseras¹⁹ – torde det regelmässigt pågå eller komma att inledas en brottsutredning av det tidigare begångna brottet, och exakt hur de nya bestämmelserna är tänkta att tillämpas i förhållande till framför allt RB:s regler om tvångsmedelsanvändning vid utredning av brott är inte helt enkelt att slå fast.²⁰

Det andra rekvisitet är att säkerhetszonen skall vara av *synnerlig vikt* för att förebygga eller förhindra denna brottsliga verksamhet (som alltså framgår av det första rekvisitet) i området. Även begreppet synnerlig vikt signalerar ett högt ställt krav. Enligt förarbetena innebär rekvisitet att inrättandet av en säkerhetszon skall vara nödvändigt – antingen som enda åtgärd eller tillsammans med andra åtgärder – för att förebygga eller förhindra brottsligheten, d.v.s. andra åtgärder är otillräckliga eller väsentligen svårare att använda sig av. Beslutsfattaren måste således överväga och jämföra med alternativa åtgärder, men inte nödvändigtvis pröva dessa alternativa åtgärder innan ett beslut om att inrätta en säkerhetszon kan fattas.²¹ Detta rekvisit liknar behovsprincipens krav på påtagligt behov vid tvångsmedelsanvändning (se vidare avsnitt 4.1 nedan).

Det tredje rekvisitet är att skälen för åtgärden skall uppväga det intrång eller men i övrigt som den kan innebära för enskilda eller något annat motstående intresse (*proportionalitetsavvägning*). Detta rekvisit är detsamma som gäller för tvångsmedelsanvändning med den skillnaden att rekvisitet uteslutande gäller för beslutsfattandet och inte verkställigheten (se vidare avsnitt 4.1 nedan). Då det gäller avvägningar av dylika slag inställer sig tre frågor: mellan

---

¹⁷ Se prop. 2023/24:84 s. 62–63.

¹⁸ Se prop. 2023/24:84 s. 63.

¹⁹ Se Ds 2023:31 s. 74.

²⁰ Jfr Ds 2023:31 s. 110–111.

²¹ Se prop. 2023/24:84 s. 63–64.

vilka olika intressen skall avvägningen göras, hur skall de motstående intressena prioriteras och vilka faktorer skall tillmätas betydelse för avvägningen.²² Då det gäller frågan om vilka som är de motstående intressena står i princip intresset av att bekämpa brott mot de intressen som framför allt enskilda har – i förarbetena nämns boende och näringsidkare i området²³ – mot de intrång i integritet och andra grundläggande mänskliga rättigheter som tvångsmedelsanvändning innebär. Vilket intresse som bör prioriteras om det väger jämnt mellan skälen för respektive emot att införa en säkerhetszon framgår inte av lagtext eller förarbeten, men med tanke på att en säkerhetszon innebär utökade möjligheter till tvångsmedelsanvändning borde beslutsfattaren som utgångspunkt prioritera de intressen som enskilda kan ha mot att säkerhetszoner införs.²⁴ Som faktorer av betydelse för intresseavvägningen nämns i förarbetena brottens allvarlighet, antalet människor som drabbas av säkerhetszonen och om det finns särskilt integritetskänsliga miljöer i området²⁵ – i litteraturen har sjukhusområden eller kyrkokomplex nämnts som exempel.²⁶

En iakttagelse som kan göras är att de rekvisit som måste vara uppfyllda för inrättande av säkerhetszoner är förhållandevis svårtolkade – påtaglig risk, synnerlig vikt och proportionalitet – vilket ger beslutsfattaren stort tolkningsutrymme. Om de nämnda rekvisiten är uppfyllda kan alltså beslut fattas om att inrätta en säkerhetszon, vilket innebär utökade möjligheter till användning av tvångsmedel inom det avgränsade område som utgör säkerhetszonen. Vilka förutsättningar som gäller för denna tvångsmedelsanvändning framgår av nästföljande avsnitt.

Frågan är hur pass geografiskt omfattande en säkerhetszon kan vara, d.v.s. vad som närmare avses med avgränsat område. Någon definition på omfattningen av detta avgränsade område ges inte i lagtexten, men enligt förarbetena utgörs en säkerhetszon typiskt sett av ett område där de som riskerar att drabbas av en skjutning eller sprängning bor eller uppehåller sig.²⁷ Justitieminister Gunnar Strömmer påstås i media ha gjort gällande att en säkerhetszon ytterst kan omfatta en hel kommun,²⁸ men i propositionen sägs att en

²² Jfr vad som sägs i Mattias Hjertstedt, *Intresseavvägning vid utfärdande av editionsföreläggande: Utrymme och innebörd i straff- och civilprocessen*, i Torbjörn Andersson, Eric Bylander & Henrik Bellander (red.), *Processrättsliga studier tillägnade Bengt Lindell* (2021), s. 182.

²³ Se prop. 2023/24:84 s. 64.

²⁴ Jfr NJA 1990 s. 537 och NJA 2016 s. 1165.

²⁵ Se prop. 2023/24:84 s. 64.

²⁶ Se Mattias Hjertstedt, "Säkerhetszoner – vad säger de nya bestämmelserna?", digital expertkommentar i processrätt (Blendow Lexnova, 2024).

²⁷ Se prop. 2023/24:84 s. 63.

²⁸ Se Hanna Jakobson, "Säkerhetszonerna kan användas i en hel kommun", *Dagens Nyheter*, den 28 juli 2024, nyhetsdelen, s. 14.

säkerhetszon – om det inte föreligger mycket speciella omständigheter – som mest bör ”...kunna omfatta exempelvis en viss stadsdel i en större stad eller en annan avgränsad del av en sådan stad”.²⁹

Av rekvisitet synnerlig vikt följer att ett beslut om säkerhetszoner skall upphävas då det inte längre är nödvändigt med sådana zoner, vilket också följer av 22 e § PL. Ett upphävande skall ske även om någon annan förutsättning inte längre uppfylls – i förarbetena nämns som exempel att ny information kommer fram som medför att det inte längre föreligger påtaglig risk.³⁰

3.2 Beslutsfattare

I 22 b § PL stadgas att det är Polismyndigheten som fattar beslut om införande av säkerhetszoner. Av den nya lagstiftningen framgår dock inte på vilken nivå i beslutsorganisationen som beslut skall fattas, utan möjlighet finns att delegera till lägre nivåer.

I 8 § polisförordningen (2014:1104), PF, stadgas dock att det vid delegationsbeslut inom polisorganisationen endast får lämnas över uppgifter till en särskilt kvalificerad beslutsfattare – med den utbildning, erfarenhet och kompetens som krävs – om uppgiften innebär att grundlagsskyddade fri- och rättigheter kan komma att inskränkas. Då såväl kroppsvisitationer som husrannsakingar skyddas av grundlagsstadgandet i 2 kap. 6 § regeringsformen torde denna skrivning i polisförordningen vara tillämplig vid inrättandet av säkerhetszoner. Enligt förarbetena innebär detta att ett beslut om säkerhetszon som lägst bör kunna fattas på nivån polisområdeschef.³¹ Vilken närmare utbildning, erfarenhet och kompetens som krävs framgår dock inte av polisförordningen, vilket vissa remissinstanser har ansett ge Polismyndigheten själv alltför stort utrymme att avgöra på vilken nivå beslut skall fattas.³²

3.3 Förfarande

De aspekter av förfarandet som regleras i PL är (1) varaktigheten, (2) verkställigheten, (3) beslutets utformning och publicering samt (4) möjligheten till överklagande.

---

²⁹ Se prop. 2023/24:84 s. 63.

³⁰ Se prop. 2023/24:84 s. 66.

³¹ Jfr resonemangen i prop. 2023/24:84 s. 32. Normalt sett innebär tvångsmedelsanvändning intrång i grundläggande mänskliga rättigheter, jfr resonemangen i Mattias Hjertstedt & Martina Reinius, Tvångsmedel, legalitet och samtycke: Regleringen av medicinska åldersbedömningar i straff- och asylprocessen, Svensk Juristtidning 2022 s. 365–366.

³² Se t.ex. Umeå universitet (Juridiska institutionen), Remissyttrande över promemorian Ds 2023:31, och vidare resonemangen i prop. 2023/24:84 s. 32.

Beträffande *varaktigheten* stadgas i 22 c § första stycket PL att beslut om säkerhetszoner gäller för viss tid men högst två veckor; någon minimetid finns däremot inte angiven. Inget hindrar dock att Polismyndigheten vid tvåveckorsfristens utgång fattar ett nytt beslut om säkerhetszon, och någon bortre gräns för hur många zonbeslut i rad som kan fattas finns inte. I förarbetena uttalas dock att bedömningen naturligen blir strängare med tiden.³³ Som redan påpekats skall Polismyndigheten enligt 22 e § PL omedelbart häva beslutet om det inte längre finns skäl för det.

Då det gäller *verkställigheten* gäller ett beslut om säkerhetszon enligt 22 c § andra stycket PL omedelbart, om inte annat anges i beslutet. I förarbetena uttalas att det kan vara lämpligt att ange en senare tidpunkt i beslutet om det är möjligt att avvakta till dess att allmänheten har informerats om beslutets innehåll och orsak.³⁴ Efter överklagande finns också möjlighet för domstol att med stöd av 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:219) förordna om inhibition, d.v.s. att beslutet tills vidare inte skall gälla.

Angående beslutets *utformning* finns en föreskrift i 22 d § första stycket PL. För det första skall Polismyndighetens beslut enligt 1 § vara skriftligt och innehålla uppgift om dagen för beslutet, beslutets innebörd, skälen för beslutet, vilka bestämmelser som har tillämpats, vem som har fattat beslutet samt möjligheten att överklaga beslutet – vilket enligt förarbetena innefattar både att beslutet går att överklaga och hur man går till väga för att överklaga. Med beslutets innebörd avses enligt förarbetena exempelvis att säkerhetszonens geografiska (lämpligen medelst en karta) och tidsmässiga omfattning anges samt att det informeras om vilka lagliga befogenheter en polisman har i en säkerhetszon. Skälen för beslutet skall enligt förarbetena ge en tydlig bild av varför rekvisiten i 22 b § PL bedömts vara uppfyllda.³⁵

Rörande beslutets *publicering* stipuleras i 22 d § andra stycket PL att Polismyndigheten omedelbart skall publicera beslutet på sin webbplats och informera om det ”på annat verksamt sätt”. Som exempel på det sistnämnda uttrycket nämns i förarbetena information i lokala medier, skolor och trossamfund samt skyltning på plats och lappar på allmänna anslagstavlor.³⁶

Vad slutligen gäller möjligheten till *överklagande* regleras detta i 22 f § PL. Överklagandefrågan kan sönderdelas i fyra delfrågor: överklagbarhet, krets av klagoberättigade, instansordning och tid för överklagande. Överklagbara beslut är inte enbart beslut om att inrätta säkerhetszoner, utan även att begränsa eller upphäva sådana zoner (jfr dock vad som sägs om deserta mål-

³³ Se prop. 2023/24:84 s. 64–65.

³⁴ Prop. 2023/24:84 s. 65.

³⁵ Prop. 2023/24:84 s. 65.

³⁶ Prop. 2023/24:84 s. 66.

doktrinen nedan). Klagoberättigad är den som beslutet angår – om beslutet har gått honom eller henne emot – vilket enligt förarbetena normalt sett både innefattar boende och näringsidkare i säkerhetszonen, i vart fall om beslutet får konkreta verkningar för dem.³⁷ Beslutet överklagas till allmän domstol, d.v.s. i första instans till förvaltningsrätt och andra instans till kammarrätt (men till kammarrätt krävs prövningstillstånd enligt 22 f § andra stycket PL). Ett överklagande skall enligt 22 f § första stycket ha inkommit till Polismyndigheten inom två veckor från den dag då beslutet publicerades på Polismyndighetens webbplats; för överklagande till kammarrätt gäller istället överklagandefristen i 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) om tre veckor från det att klaganden har fått del av beslutet.

Möjligheten att överklaga beslut begränsas dock i praktiken av den s.k. deserta mål-doktrinen, d.v.s. att beslut som inte kan föranleda åtgärd inte kan vara föremål för överprövning.³⁸ Detta innebär för säkerhetszoners del att ett beslut om att inrätta eller ändra ett beslut normalt sett inte kan överprövas om beslutet har upphört att gälla då beslutet skall prövas av domstol;³⁹ Lagrådet har påpekat att så ofta torde bli fallet, då zonbeslut normalt sett gäller en kortare tid och en bedömning av klagorätten kan vara komplicerad.⁴⁰ Vissa undantag från deserta mål-doktrinen har dock gjorts i HFD:s praxis, främst då målet kan ha ett prejudikatintresse eller då klaganden har ansetts ha ett befogat intresse av en prövning.⁴¹ Det är därför möjligt att det kan uppstå praxis från HFD i situationer då HFD ser ett behov av att vägleda rättstillämpningen, t.ex. då det gäller den närmare innebörden av rekvisiten påtaglig risk och synnerlig vikt. Någon regelmässig kontroll av beslut om säkerhetszoner eller rätt till domstolsprövning blir det dock inte fråga om, då det rör sig om undantagssituationer.⁴²

³⁷ Se prop. 2023/24:84 s. 67.

³⁸ Angående denna doktrin, se exempelvis Ulrik von Essen, ”Bör ”onyttiga besvär” prövas?”, Förvaltningsrättslig tidskrift 2009, s. 481–486; Johan Munck, Några skillnader mellan Regeringsrätten och Högsta domstolen, i Anna-Karin Lundin, m.fl. (red.) *Regeringsrätten 100 år* (2009), s. 369–370; Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med busrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 51, 251, 318; Mattias Hjertstedt, *Deserta frågor, kontaktförbudsfallet och tvångsmedel*, expertkommentar processrätt, april 2022 (Blendow Lexnova, 2022); Marie Jarnesand, *Högsta domstolen och enhetligheten: Om enhetlighetsargumentets betydelse för prejudikatprocessen* (2023), s. 313–315.

³⁹ Jfr resonemangen i prop. 2023/24:84 s. 39.

⁴⁰ Se prop. 2023/24:84 s. 78–80.

⁴¹ Se t.ex. RÅ 1996 ref. 50 och RÅ 1991 ref. 58 samt vidare analysen i Rasmus Nilsson, *Deserta rättigheter – en analys av hanteringen av deserta mål i straffprocessen utifrån rätten till domstolsprövning*, Examensarbete vid Juristprogrammet, Umeå universitet, 2023, s. 35–39 (återfinns i umu.diva-portal.org).

⁴² Jfr resonemangen i prop. 2023/24:84 s. 78–80.

4. Tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner

I det följande avsnittet behandlas regleringen av tvångsmedelsanvändningen i säkerhetszoner. De aspekter som behandlas är samma som i föregående avsnitt, d.v.s. de rekvisit som måste vara uppfyllda för att kroppsvisitera och genomsöka fordon, vilken verkan ett tvångsmedelsbeslut har, vem som fattar beslut om tvångsmedel och förfarandet vid tvångsmedelsanvändning.

4.1 Förutsättningar och verkan

Inom det geografiska område som utgör en säkerhetszon är det under vissa förutsättningar möjligt att kroppsvisitera personer och genomsöka transportmedel. Dessa förutsättningar är (1) vapensökande syfte, (2) förhöjd risk samt (3) behovs- och proportionalitetsavvägning, av vilka de två förstnämnda framgår av 22 a § PL.

Beträffande rekvisitet *vapensökande syfte* framgår av lagtexten att ovan nämnda tvångsmedel får användas om syftet med den aktuella tvångsmedelsanvändningen är att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Med vapen eller andra farliga föremål avses enligt förarbetena bl.a. skjutvapen enligt vapenlagen (1996:67), föremål som omfattas av lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra föremål samt explosiva varor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.⁴³ Då syftet skall vara att söka efter farliga föremål blir det inte aktuellt att söka i riktigt små utrymmen – t.ex. en liten ficka eller ett litet fack i en bil – där farliga föremål omöjligen kan rymmas;⁴⁴ detta överensstämmer med vad som gäller vid s.k. skyddsvisitation med stöd av 19 § första stycket 1 PL, där syftet är att ta hand om vapen och andra farliga föremål.⁴⁵

Då det gäller rekvisitet *förhöjd risk* är lagtexten formulerad så att den aktuella tvångsmedelsanvändningen är tillåten i den utsträckning det behövs för att förebygga eller förhindra den brottsliga verksamhet som zonen har införts för att motverka. I förarbetena har detta rekvisit förtydligats på så sätt att det måste föreligga en förhöjd risk för att ett farligt föremål kommer till användning vid den brottslighet som säkerhetszonen har införts för att motverka.⁴⁶ Detta innebär att helt slumpvisa kroppsvisitationer och genomsökningar – likt sällningsprov (d.v.s. utandningsprov som tas med stöd av 2 § lagen

⁴³ Se prop. 2023/24:84 s. 61.

⁴⁴ Jfr prop. 2023/24:84 s. 62 och Mattias Hjertstedt, ”Säkerhetszoner – vad säger de nya bestämmelserna?”, digital expertkommentar i processrätt (Blendow Lexnova, 2024).

⁴⁵ Jfr vad som sägs om polislagen (1984:387) 19 § andra stycket 1 i Johan Munck & Ebba Sverne Arvill, *Polislagen: En kommentar*, 15:e uppl. (2023), s. 174–175.

⁴⁶ Se prop. 2023/24:84 s. 61.

(1976:1090) om utandningsprov) – inte är tillåtna. Vidare sägs i förarbetena att allmänna spekulationer eller antaganden inte kan läggas till grund för bedömningen, liksom att faktisk eller förmodad etnicitet på den som utsätts för tvångsmedel inte utgör en förhöjd risk.⁴⁷ Som exempel på förhöjd risk nämns istället i förarbetena följande:

”Som exempel kan det finnas grund för ett ingripande om en person eller ett transportmedel motsvarar en riskprofil eller liknande som har arbetats fram med hjälp av polisiär erfarenhet eller underrättelser. Detsamma kan gälla om en person tidigare har varit involverad i allvarlig våldsbrottslighet eller beter sig avvikande. Vidare kan klädsel och liknande i vissa fall motivera ett ingripande, såsom om den tyder på att personen i fråga kan ha koppling till de grupper som är i konflikt eller på att personen kan ha ett farligt föremål på sig.”⁴⁸

Med andra ord ger rekvisitet förhöjd risk beslutsfattarna ett omfattande tolkningsutrymme. Exempelvis går det att ställa sig frågan vad ett avvikande beteende kan innebära – kan det exempelvis räcka med att en person visar en ovilja att svara på frågor eller undviker ögonkontakt med polisen?

Angående *behovs- och proportionalitetsavvägning* utgör både behovsprincipen och proportionalitetsprincipen två av de grundläggande principer som gäller för all tvångsmedelsanvändning, såväl beträffande beslutsfattandet som verkställigheten,⁴⁹ och dessa principer kommer också till uttryck i 8 § första stycket PL.⁵⁰ Som tidigare nämnts (i avsnitt 3.1) innebär proportionalitetsprincipen att skälen för åtgärden skall uppväga det intrång eller men i övrigt som den kan innebära för enskilda eller något annat motstående intresse. Att behovsprincipen skall vara uppfylld innebär att det skall finnas ett påtagligt behov av att använda tvångsmedlet för att uppnå ett visst ändamål, att tvångsmedlet är verkningsfullt för att uppnå detta ändamål och att tvångsmedlet för den enskilde utgör den minst ingripande åtgärden för att uppnå ändamålet.⁵¹ Dessa principer finns dock inte uttryckta i lagtexten annat än genom att verbet ”får” används i 22 a § PL. I förarbetena uttalas angående behovs- och proportionalitetsprinciperna att tvångsmedelsanvändning mot barn skall ske med särskild omsorg – bl.a. skall ett ingripande vara förenligt med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) – och att mer hänsyn skall tas ju yngre barnet är.⁵²

⁴⁷ Se prop. 2023/24:84 s. 61–62.

⁴⁸ Prop. 2023/24:84 s. 61–62.

⁴⁹ Se t.ex. prop. 1988/89:124 s. 26–29.

⁵⁰ Jfr Johan Munck & Ebba Sverne Arvill, *Polislagen: En kommentar*, 15:e uppl. (2023), s. 71.

⁵¹ Se vidare Mattias Hjertstedt, Kroppsrannsakingar och principen om det lindrigaste ingreppet: En rättslig undersökning av graden av integritetsintrång vid främst kroppsvisitationer och kroppsbesiktningar, *Tidsskrift för Rettsvetenskap*, nr 2–3 2018, s. 239–240.

⁵² Prop. 2023/24:84 s. 62.

Då det gäller förutsättningarna för tvångsmedelsanvändning är det framför allt rekvisitet påtaglig risk – ett begrepp som framgår av förarbetena och inte av lagtexten – som innebär tolkningssvårigheter. Att tvångsmedelsanvändning är tillåten endast i den utsträckning det behövs för att förebygga eller förhindra den brottsliga verksamhet som zonen har införts för att motverka innebär att tolkningen måste ske utifrån Polismyndighetens beslut att införa en säkerhetszon. Då det oftast inte är samme person som beslutar om inrättandet av säkerhetszonen och tvångsmedelsanvändningen (se avsnitt 3.2) kräver det tydlighet i beslutet rörande syftet bakom säkerhetszonen (se avsnitt 4.1).⁵³ Exempelvis kan det i beslutet behöva anges vad den bakomliggande konflikt som ligger till grund för beslutet består i, så att den enskilde polisen skall kunna fatta adekvata tvångsmedelsbeslut för att förhindra eller förebygga brottslig verksamhet.

Är alla tre rekvisiten uppfyllda finns förutsättningar för polisman att besluta om att kroppsvisitera en person på allmän plats och genomsöka transportmedel på allmän plats. Vad som avses med *kroppsvisitation* framgår av 28 kap. 11 § tredje stycket RB, som innehåller en legaldefinition som är tillämplig även för annan lagstiftning än RB.⁵⁴ För det första omfattar en kroppsvisitation undersökningar av kläder och annat som någon bär på sig. Vidare tar detta begrepp sikte på undersökningar av kläder och andra föremål som någon har med sig. Verkan av ett beslut om kroppsvisitation är således att det är tillåtet för polis att genomföra sådana undersökningar.⁵⁵

Genomsökning av transportmedel företer likheter med tvångsmedlet husrannsakan. Med transportmedel avses enligt förarbetena fordon enligt 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner, men också exempelvis båtar och tåg.⁵⁶ I flera rättskällor görs gällande att exempelvis en bil utgör ett slutet förvaringsställe⁵⁷ – som i brottsutredningar kräver en husrannsakan enligt 28 kap. 1 § för att genomsökas – men det torde även finnas transportmedel som inte är att betrakta som slutna förvaringsställen, vilket torde vara anledningen till att lagstiftaren har undvikit begreppet husrannsakan. Icke desto mindre är verkan av ett beslut om genomsökning av transportmedel det-

⁵³ Se den kritik som framförs i Umeå universitet (Juridiska institutionen), Remissyttrande över promemorian Ds 2023:31.

⁵⁴ Jfr prop. 1993/94 s. 38, 80.

⁵⁵ Se vidare Mattias Hjertstedt, Digital kommentar till 28 kap. 11 §, JP Infonet, 2024.

⁵⁶ Prop. 2023/24:84 s. 61.

⁵⁷ Se vidare analysen i Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 284–285.

samma som en husrannsakan, nämligen att det är tillåtet för polis att tränga in i transportmedlet och att genomsöka det.⁵⁸

Tvångsmedelsanvändningen enligt de nya bestämmelserna är dock begränsad till *allmänna platser* och transportmedel på allmänna platser – befinner sig exempelvis en bil i ett privat garage är en genomsökning av denna bil inte möjlig med stöd av 22 a § PL. I förarbetena sägs att begreppet allmän plats skall ha samma innebörd som i brottsbalken (1962:700) och lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, vilket innebär att exempelvis gator, torg, parker och järnvägsstationer faller in under begreppet.⁵⁹

Trots att syftet med kroppsvisitationer och genomsökning av transportmedel i säkerhetszoner är att söka efter farliga föremål innehåller de nya bestämmelserna ingen utökad möjlighet att omhänderta dessa föremål. Påträffas det farliga föremål vid tvångsmedelsanvändningen torde dock i många fall ett brott aktualiseras – exempelvis vapenbrott, förseelse mot lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål samt förberedelse till vissa brott. Om så är fallet erbjuder bestämmelserna om beslag i 27 kap. RB relativt omfattande möjligheter till att beslagta föremål, särskilt med tanke på att dessa föremål är direkt tillgängliga för beslag och att beslagtagande enligt 27 kap. 1 § RB är möjligt vid alla typer av brott.⁶⁰

4.2 Beslutsfattare

I 22 a § PL sägs att en polisman får kroppsvisitera en person eller genomsöka ett transportmedel. Denna skrivning ger närmast intryck av att det är verkställigheten av tvångsmedel i säkerhetszoner som regleras i paragrafen. Det framstår dock som klart att det även är polismän som fattar beslut om tvångsmedel – då behörigheten att besluta och verkställa tillfaller samma person är detta inte en ovanlig lagstiftningsteknik i tvångsmedelssammanhang.⁶¹ Rent praktiskt torde beslutet i många fall fattas strax innan verkställighet sker, i vart fall såvitt avser kroppsvisitationer.⁶²

⁵⁸ Se vidare Mattias Hjertstedt, Digital kommentar till 28 kap. 1 §, JP Infonet, 2024.

⁵⁹ Prop. 2023/24:84 s. 50.

⁶⁰ Se vidare analysen i Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplik* (2011), s. 201, 206–208.

⁶¹ Jfr t.ex. regleringen i 23 kap. 9 a och b §§ RB, som kommenteras i Mattias Hjertstedt, *Regler om kroppsannsakan: En rättslig undersökning av bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning med betydelse för polisens brottsbekämpande arbete* (2018), s. 13.

⁶² Jfr Gunnel Lindberg, *Straffprocessuella tvångsmedel: När och hur får de användas*, 5:e uppl. (2022), s. 790.

Med polisman avses enligt 4 § PL tjänsteman vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om regeringen inte föreskriver något annat. Vissa preciserande bestämmelser återfinns i 2 § PF.

4.3 Förfarande

Den enda förfaranderegeln som uttryckligen är tillämplig på tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner återfinns i 27 § PL och rör skyldighet att föra protokoll. Enligt denna bestämmelse skall protokoll föras över kroppsvisitation, husrannsakan och liknande åtgärder enligt PL samt vid omhändertagande av föremål. Stadgandet är således tillämpligt i fråga om dylik tvångsmedelsanvändning med stöd av PL generellt, inte enbart i säkerhetszoner. I samband med att de nya reglerna om säkerhetszoner i PL infördes förtydligades i 27 § PL att skyldigheten att föra protokoll även omfattar kroppsvisitationer.⁶³ Detta innebär för tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner att kroppsvisitationer och sådana genomsökningar av transportmedel som utgör husrannsakingar helt klart omfattas av skyldigheten att föra protokoll, och att det kan argumenteras för att andra genomsökningar av transportmedel än husrannsakingar är att betrakta som en ”liknande åtgärd” enligt lagrummet.⁶⁴

Då det gäller kroppsvisitationer, husrannsakingar och andra tvångsmedel som används med stöd av RB:s regler finns betydligt fler förfaranderegler.⁶⁵ I den juridiska litteraturen har det – beträffande kroppsvisitationer – argumenterats för att det finns skäl att tillämpa vissa av dessa förfaranderegler analogivis vid användning av kroppsvisitationer som sker med stöd av PL (som ju är fallet med kroppsvisitationer i säkerhetszoner). Detta gäller exempelvis bestämmelserna i 28 kap. 13 § om att förrättning av mera väsentlig omfattning – t.ex. en kroppsvisitation som innefattar en undersökning av underkläder – skall verkställas inomhus och i avskilt rum och att kroppsvisitation av en kvinna som huvudregel inte får verkställas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska.⁶⁶ På liknande sätt kan det argumenteras för att vissa av de förfaranderegler som gäller för husrannsakingar med stöd

⁶³ Se prop. 2023/24:84 s. 67. Angående det tidigare rättsläget se Mattias Hjertstedt, *Regler om kroppsannsakan: En rättslig undersökning av bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning med betydelse för polisens brottsbekämpande arbete* (2018), s. 15.

⁶⁴ Skyldigheten att föra protokoll är en regel till förmån för dem som drabbas av tvångsmedel, och HD har uttryckt att tvångsmedelslagstiftning vid osäkerhet i rättsläget skall tolkas till förmån för de drabbade, se NJA 1990 s. 537 och NJA 2016 s. 1165.

⁶⁵ Se främst 28 kap. 6–9, 13 och 13 a §§ RB.

⁶⁶ Se Mattias Hjertstedt, *Regler om kroppsannsakan: En rättslig undersökning av bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning med betydelse för polisens brottsbekämpande arbete* (2018), s. 20.

av RB – exempelvis stadgandet i 28 kap. 6 § om att det vid husrannsakan ej må förorsakas mer olägenhet eller skada än vad som är oundgängligen nödvändigt – även bör tillämpas då det gäller husrannsakingar som sker med stöd av PL.

Värt att notera är att det saknas överklaganderegler för beslut om kroppsvisitationer och genomsökning av transportmedel i säkerhetszoner; samma sak gäller för beslut om kroppsvisitationer och husrannsakingar med stöd av RB, med undantag av de fall då rätten beslutar om dylik tvångsmedelsanvändning.⁶⁷ Detta hänger samman med att såväl kroppsvisitationer som husrannsakingar är s.k. momentana – d.v.s. kortvariga – tvångsmedel,⁶⁸ vilket innebär att tvångsmedlen normalt sett upphör innan de hinner bli föremål för överprövning – enligt den s.k. deserta mål-doktrinen kan ju mål som inte längre kan vara föranleda någon åtgärd inte vara föremål för prövning.⁶⁹

Sammanfattningsvis kan sägas att regleringen av förfarandet vid tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner – i likhet med annan förfarandereglering vid tvångsmedelsanvändning med stöd av PL – är ytterst fragmentarisk. Som framgått kan det dock argumenteras för att tillämpa vissa av RB:s förfaranderegler även här.

5. En rättsvetenskaplig analys av några av fokusgruppsfrågorna

I detta avsnitt analyseras fokusgruppspåståendena 3, 4 och 6 ur ett mer rättsvetenskapligt perspektiv. Dessa påståenden rör den nya lagstiftningens tillämpbarhet, rättssäkerhetsgarantier och rättighetsskydd samt vilka alternativa tvångsmedelsregler som redan finns.

5.1 Tillämpbarheten

Fokusgruppspåstående 3 gällde ett påstående om att reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken. Här kan konstateras att en viss övervikt av informanterna har lämnat ett nekande svar på frågan.

---

⁶⁷ Beträffande reella husrannsakingar, se vidare analysen i Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 318–319, och Mattias Hjertstedt & Lena Landström, Domstolsprövning vid tvångsmedelsanvändning, *Svensk Juristtidning*, 2020, s. 686–688.

⁶⁸ Beträffande begreppet momentana tvångsmedel, se Karl Olivecrona, *Rättegången i brottmål enligt RB*, 3:e uppl. (1968), s. 216 och vidare Mattias Hjertstedt, *Deserta frågor, kontaktförbudsfallet och tvångsmedel*, expertkommentar processrätt, april 2022 (Blendow Lexnova, 2022).

⁶⁹ Jfr vad som sagts i avsnittet 3.3 ovan.

Som redan påtalats är ju frågan om i vilken mån regler är lätta att tillämpa eller inte beroende av sådana individuella faktorer som vilka förkunskaper rättstillämparen har och vilka utbildningsinsatser som har gjorts hos en myndighet. Hur lagstiftningen är utformad och vilken vägledning som finns i andra rättskällor är dock sådant som mer generellt kan påverka huruvida en lagstiftning är lätt eller svår att tillämpa. I det följande skall ges några exempel på sådana faktorer och hur de nya bestämmelserna om säkerhetszoner är att bedöma i dessa hänseenden.

För det första kan en lagstiftning bli svårtillämpad om den innehåller vaga och oklara begrepp. Det kan dels vara fråga om begreppen som sådana – exempelvis ”oskäligt” – men även beviskravskonstruktioner – t.ex. ”uppenbart” – och att reglerna innebär att rättstillämparen har att göra en intresseavvägning rent allmänt eller utifrån vissa faktorer. Ser vi till de nya bestämmelserna om säkerhetszoner innehåller de flera vaga begrepp som rättstillämparen har att tolka, exempelvis ”påtaglig risk” och ”synnerlig vikt”. Som vi har sett skall också beslut om inrättande av säkerhetszoner och beslut om tvångsmedelsanvändning fattas efter en intresseavvägning – det förra efter en proportionalitetsavvägning och det senare med beaktande av alla tvångsmedelsprinciper.

För det andra kan en lagstiftning vara svår att tillämpa om den är systematiskt krånglig, d.v.s. systematiken i lagstiftningen är komplicerad eller att den systematiskt inte hänger ihop med annan lagstiftning. Här framstår de nya bestämmelserna som internt kongruenta, d.v.s. de hänger ihop, exempelvis framgår det tydligt att 22 b § PL gäller beslutet om inrättande av säkerhetszoner, medan 22 a § reglerar tvångsmedelsanvändning i sådana zoner. Däremot finns det exempelvis som vi har sett vissa oklarheter rörande hur bestämmelserna om förfarande i PL – även mer generellt – förhåller sig till motsvarande regler i RB.

Dessa två faktorer – vaga begrepp och krånglig systematik – har alltså det gemensamt att det råder en oklarhet i lagstiftningen, antingen i en enskild paragraf eller hur paragrafen förhåller sig till andra paragrafer i regelkomplexet eller till annan lagstiftning. Sådana bestämmelser kan dock bli lättare att tillämpa om det finns tydlig vägledning i andra rättskällor såsom förarbeten och rättspraxis. Då lagstiftningen är ny finns det av naturliga skäl mest vägledning att hämta i förarbetsuttalanden, som exempelvis konkretiserar vad förhöjd risk kan innebära. Förarbetsuttalanden har dock den nackdelen att de inte kan ge vägledning om knepiga rättstillämpningsfrågor som kan uppstå i framtiden. Med tanke på de i praktiken begränsade möjligheterna att överklaga som i vart fall gäller för beslut om tvångsmedelsanvändning torde inte heller någon rikhaltig rättspraxis uppstå.

Sammanfattningsvis kan sägas att de nya bestämmelserna innehåller moment som gör dem svåra att tillämpa och att den begränsade vägledning

som finns att hämta i andra rättskällor inte innebär att rättstillämpningen underlättas på ett påtagligt sätt. Den farhåga om att reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken som vissa informanter har uttryckt har därför visst fog för sig utifrån ett rättsvetenskapligt perspektiv.

5.2 Rättssäkerhetsgarantier och rättighetsskydd

Fokusgruppspåstående 4 gällde ett påstående om att reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt. Här svarade ungefärligen hälften av informanterna ja på frågan och hälften nej.

Frågan om hur rättssäkerhet skall definieras är omdiskuterad. Många forskare anser dock att förutsebarhet är en central komponent i detta begrepp,⁷⁰ vilket bl.a. innebär ett krav på att lagstiftning skall vara tydlig och klar.⁷¹ I det föregående avsnittet har visats på några exempel på otydligheter i den nya lagstiftningen om säkerhetszoner.⁷²

I tvångsmedelssammanhang brukar också de förfaranderegler som omgärdar tvångsmedelsanvändningen ses som rättssäkerhetsgarantier, som skyddar den som utsätts för denna användning. Sådana exempel på förfaranderegler kan vara att det finns rätt till domstolsprövning, att tvångsmedelsanvändningen protokollförs och att den drabbade erhåller erforderlig information.⁷³ Som framgått av genomgången ovan är regleringen av förfarandet vid tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner ytterst fragmentarisk – den enda förfaranderegeln som återfinns i PL är skyldigheten att föra protokoll – och möjligheten till domstolsprövning är begränsad.⁷⁴

Det går också att argumentera för att det i rättssäkerhetsbegreppet ligger att grundläggande mänskliga rättigheter skyddas, exempelvis de rättigheter som följer av Europakonventionen. Då det gäller den aktuella användningen

---

⁷⁰ Se bland många exempel de definitioner som har formulerats i följande rättsvetenskapliga framställningar: Claes Beyer, Rättssäkerhet – en formsak, *Juridisk tidskrift* 1990–91, s. 389–402; Åke Frändberg, Om rättssäkerhet, *Juridisk Tidskrift* 2000–01, s. 269–280; Åke Frändberg, *Rättsordningens idé: En antologi i allmän rättslära* (2005), s. 283–295; Peter Wahlgren, *Lagstiftning: Rationalitet, problem, möjligheter*, 2:a uppl. (2014), s. 40–42; Josef Zila, Om rättssäkerhet, *Svensk Juristtidning* 1990, s. 284–305.

⁷¹ Jfr Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 72.

⁷² Se avsnittet 5.1 ovan.

⁷³ Jfr de resonemang som förs beträffande beslag och husrannsakan mot bakgrund av rekvisitet nödvändig i ett demokratiskt samhälle i artikel 8 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (EKMR), se Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 150–151.

⁷⁴ Se avsnitt 4.3 ovan.

av tvångsmedel i säkerhetszoner – som i första hand är att klassificera som kroppsvisitationer och husrannsakingar – är det framför allt artikel 8 i Europakonventionen som aktualiseras.⁷⁵

Frågan är då i vilken mån de nya bestämmelserna om säkerhetszoner är förenliga med det rättighetsskydd som följer av denna artikel. I artikel 8 första stycket skyddas rätten till hem, korrespondens, familjeliv och privatliv. För att ett intrång i dessa rättigheter skall vara konventionsenligt krävs enligt artikelns andra stycke att intrånget skall vara lagenligt, ha skett för vissa angelägna ändamål och vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Det är framför allt i fyra avgöranden från Europeiska domstolen om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europadomstolen) som frågan om sådan reglering som företer likheter med de svenska bestämmelserna om säkerhetszoner – d.v.s. att utökade befogenheter att använda tvångsmedel såsom kroppsvisitationer ges inom geografiskt avgränsade områden – är förenlig med artikel 8 har behandlats. I samtliga avgöranden har Europadomstolen funnit att tvångsmedelsanvändning inom säkerhetszonerna har utgjort ett intrång i rätten till privatliv enligt artikel 8. Då det gäller frågan om intrångets konventionsenlighet har Europadomstolen i tre av fallen funnit att artikel 8 har kränkts i och med att kravet på lagenlighet inte har uppfyllts, medan den i det fjärde tvärtom avvisade ansökan p.g.a. att den var uppenbart ogrundad. I fallen har Europadomstolen lyft fram ett antal faktorer som har betydelse för frågan om bestämmelser om säkerhetszoner är lagenliga eller inte. Exempel på sådana faktorer som talar för att kravet på lagenlighet är uppfyllt är (1) att de utökade befogenheternas geografiska och tidsmässiga omfattning är begränsad, (2) att myndigheternas utrymme för skönsmässiga bedömningar inte är alltför stort, (3) att intrånget begränsas med förfaranderegler, (4) att det finns en möjlighet till rättslig granskning av befogenheternas utövning, (5) att det finns en oberoende tillsyn av tvångsmedelsanvändningen och (6) att det görs en nödvändighets- och proportionalitets-bedömning.⁷⁶

Då det gäller de svenska bestämmelserna har av ovanstående framställning framgått att både beslutet om inrättande av en av säkerhetszon och att använda tvångsmedel i denna zon skall föregås av en behovs- och proportionalitets-avvägning. Beträffande den geografiska begränsningen bör den normalt sett

⁷⁵ Jfr i fråga om husrannsakingar Mattias Hjertstedt, *Tillgången till handlingar för brottsutredare: En rättsvetenskaplig studie av beslag med husrannsakan, myndigheters utlämnandeskyldighet samt editions- och exhibitionsplikt* (2011), s. 276–277.

⁷⁶ Europadomstolens dom *Gillan and Quinton v. The United Kingdom* (4158/05) den 12 januari 2012, punkterna 58–87; Europadomstolens beslut *Colon v. The Netherlands* (49458/06) den 15 maj 2012, punkterna 62–96; Europadomstolens dom *Beghal v. The United Kingdom* (4755/16) den 28 februari 2019, punkterna 73–110; Europadomstolens dom *Vig v. Hungary* (59648/13) den 14 januari 2021, punkterna 25–63.

inte omfatta ett större område än exempelvis en viss stadsdel i en större stad eller en annan avgränsad del av en sådan stad. Tidsmässigt är ett beslut om inrättande av en säkerhetszon visserligen begränsat till två veckor, men beslutet kan förlängas obegränsat många gånger. Angående graden av skönsmässighet innebär gällande rätt exempelvis att tvångsmedelsanvändning inte kan användas helt slumpmässigt, utan att det måste föreligga förhöjd risk för att farliga föremål skall komma till brottslig användning. De aktuella bestämmelserna i PL innehåller visserligen ett krav på protokollföring, men inte andra förfaranderegler om exempelvis informationsplikt och tidsmässig begränsning av tvångsmedelsanvändningen. Möjligheterna till domstolsprövning är begränsade, i synnerhet i fråga om tvångsmedelsanvändningen.⁷⁷ Någon särskild oberoende tillsynsmyndighet finns inte då det gäller tillämpningen av de aktuella bestämmelserna,⁷⁸ men frågor om polisiär tvångsmedelsanvändning faller inom JO:s granskande verksamhet.⁷⁹ Frågan om de svenska bestämmelsernas förenlighet med Europakonventionen låter sig mot bakgrund av ovanstående genomgång inte besvaras med full säkerhet.⁸⁰

5.3 Alternativa tvångsmedelsregler

Fokusgruppspåstående 3 gällde ett påstående om att införandet av säkerhetszoner inte kommer att ge någon effekt på brottslighet eller trygghet, eftersom polisen redan har tillräckliga möjligheter att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar. Här svarade ungefärligen hälften av informanterna ja på frågan och hälften nej.

Frågan om säkerhetszoners effekter är en inte alldeles lätt fråga att studera och kräver att viss tid har förflutit. Däremot går det redan nu att rättsvetenskapligt undersöka i vilken mån polisens möjligheter till kroppsvisitation och genomsökning av transportmedel utvidgas i förhållande till redan befintliga tvångsmedelsregler.

Ett par bestämmelser som liknar bestämmelserna om säkerhetszoner återfinns i 19 § andra stycket 1 och 20 a §§ PL. Dessa bestämmelser ger rätt till kroppsvisitation (19 § andra stycket 1 PL) respektive genomsökning av fordon och båt (20 a § PL). I likhet med tvångsmedelsanvändning i säkerhets-

⁷⁷ Jfr vad som sagts i avsnitten 3 och 4 ovan.

⁷⁸ Regeringen ansåg att frågan om behovet av en oberoende tillsynsmyndighet föll utanför lagstiftningsärendet om säkerhetszoner, se prop. 2023/24:84 s. 20–21.

⁷⁹ Se 11–16 §§ lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO).

⁸⁰ Jfr den förtjänstfulla och omfattande analys som görs i Alice Lindholm, *Säkerhetszoner i Sverige: En kränkning av rätten till respekt för privatliv enligt artikel 8 Europakonventionen*. Examensarbete vid juristprogrammet, Umeå universitet, 2024 (återfinns i umu.diva-portal.org).

zoner sker kroppsvisitation och genomsökning för att söka efter vapen eller andra farliga föremål i brottsförebyggande syfte.

En ytterligare likhet är att det både för 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL uppställs som förutsättning att det måste föreligga en risk för att vapen eller andra farliga föremål skall komma till användning vid brottslighet – närmare bestämt brott mot liv eller hälsa – vilket följer av en samläsning med 36 kap. 12 § brottsbalken (1962:700).⁸¹ Som påpekats av JO tar alltså detta rekvisit sikte på risken för farliga föremåls användning i brottslighet och inte sannolikheten för att den berörda personen för med sig ett farligt föremål.⁸² I både förarbeten och JO-praxis har det uttalats att det skall röra sig om en *stor eller kvalificerad risk* för farliga föremåls användning i brottslighet, vilket är att jämföra med det lägre kravet förhöjd risk som gäller för tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner. Riskbedömningen skall utgå från den konkreta situationen, och det har betonats att den praktiska tillämpningen av rekvisitet inte får bli sådant att allmänheten uppfattar den som ett utslag av obefogat trakasseri. Ibland kan risken hänföra sig till en viss person – och då är det endast han eller hon som får underkastas kroppsvisitation – medan så inte behöver vara fallet exempelvis då rivaliserande ungdomsgrupper konfronteras.⁸³

Med andra ord görs en strängare riskbedömning i 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL än i 22 a § PL. För tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner tillkommer däremot de rekvisit som uppställs i 22 b § för säkerhetszoners inrättande – påtaglig risk och synnerlig vikt – rekvisit som utgör förhållandevis stränga krav. En viktig begränsning av tvångsmedelsanvändningen i säkerhetszoner är också att den endast får ske på allmän plats eller i transportmedel på allmän plats, en begränsning som inte gäller för tvångsmedelsanvändning med stöd av 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL. Tvångsmedelsanvändning med stöd av 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL kan också ske för att bekämpa sådan brottslighet som inte innefattar skjutning eller sprängning.

Sammanfattningsvis kan sägas att det i stort sett är det lägre ställda kravet för risk som kan innebära en polisiär fördel med att inrätta säkerhetszoner istället för att besluta om kroppsvisitation eller genomsökning av fordon med stöd av de två gamla bestämmelserna i PL. En granskning av JO visar dock att många poliser i praktiken synes tänja på dessa äldre bestämmelserns tillämpningsområde, och att vissa inte ens gör en bedömning av risken för

---

⁸¹ Till detta stadgande hänvisar både 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL.

⁸² Se JO:s beslut 2023-09-26, dnr 2199-2023. Se dock det ytterligare rekvisit som uppställs i 20 a § PL att det kan antas att ett sådant föremål kan påträffas.

⁸³ Se t.ex. prop. 1982/83:89 s. 15–16, prop. 1986/87:115 s. 11–12, prop. 2005/06:113 s. 24 samt JO 2020/21 s. 395 och JO 2020/21 s. 406.

farliga föremåls användning i brottslighet utan istället sannolikheten för att den berörda personen för med sig ett farligt föremål.⁸⁴

6. Avslutning

Av alla påståenden som fokusgrupperna fick ta ställning till är det på påstående 2 – om informanternas kunskap om säkerhetszoner – som de intervjuade har lämnat mest samstämmiga svar: totalt 33 av 39 anser att de inte har tillfredsställande kunskap om de nya bestämmelserna. Däremot – vilket kan förefalla märkligt – svarar en majoritet av informanterna nej på påstående 3 om att reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken, ett påstående som mer tar sikte på bestämmelserna och inte den egna förmågan. En möjlig förklaring till detta kan vara att informanterna utgår från att de själva inte kommer att tillämpa de nya bestämmelserna. Med tanke på att de nya reglerna inte hade varit i kraft särskilt länge då fokusgruppsintervjuerna genomfördes och med tanke på den snabbhet som utmärkte lagstiftningsärendet är det också tänkbart att erforderliga utbildningsinsatser ännu inte hade hunnit komma på plats vid intervjutillfället.

Samtidigt är det värt att notera att slutsatsen av JO:s granskning av de äldre bestämmelserna i 19 § andra stycket 1 och 20 a § PL är att poliser mer gick på magkänsla än gällande rätt vid tillämpning av dessa bestämmelser.⁸⁵ Mot bakgrund av detta och den dåliga kunskap som informanterna påstår sig ha framstår det inte som osannolikt att samma sak kommer att ske med de liknande bestämmelserna om säkerhetszoner.

Av de rekvisit som uppställs för att använda tvångsmedel i säkerhetszoner framstår kravet på förhöjd risk som ett av de mest centrala, då det framför allt är detta förhållandevis låga krav som innebär en polisiär fördel med att inrätta säkerhetszoner istället för att besluta om kroppsvisitation eller genomsökning av fordon med stöd av de två gamla bestämmelserna i PL. Samtidigt är rekvisitet knepigt att tillämpa, då det finns lite vägledning om när det föreligger förhöjd risk. Klart är dock att det inte är tillåtet med helt slumpmässig tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner.

En bristfällig kunskap om de nya bestämmelserna medför en risk för att de tillämpas på ett alltför lättvindigt sätt och att detta kan leda till exempelvis ökad diskriminering. En felaktig tillämpning av rekvisitet förhöjd risk kan också innebära en konflikt med Europakonventionen – exempelvis kritiserade Europadomstolen i fallet Gillian & Quinton att den aktuella tvångsmedels-

---

⁸⁴ Se JO:s beslut 2023-09-26, dnr 2199-2023.

⁸⁵ Se JO:s beslut 2023-09-26, dnr 2199-2023.

användningen kunde ske helt slumpmässigt.⁸⁶ Även om polisen skulle tillämpa de nya bestämmelserna i PL på ett korrekt sätt riskerar säkerhetszonerna att få bristande legitimitet om allmänheten *tror* att vem som helst helt slumpmässigt kan underkastas tvångsmedelsanvändning i säkerhetszoner. Vikten av att framför allt rättstillämpare men även allmänheten erhåller erforderlig kunskap om de nya bestämmelserna kan därför inte nog understrykas.⁸⁷

Avslutningsvis kan det vara på sin plats att göra en jämförelse med tvångsmedelsanvändning i straffprocessen, d.v.s. sådan användning som görs i syfte att utreda redan begångna brott. I den processformen är det misstankegrader – kan misstänkas, skälig misstanke, sannolika skäl, tillräckliga skäl och ställt bortom rimligt tvivel⁸⁸ – som utgör centrala rekvisit istället för risknivåer – t.ex. förhöjd risk och stor risk. Misstankegrader utgör visserligen också vaga rekvisit, men här har bruket av en enhetlig begreppsapparat som framgår av lagtext och en med tiden omfattande behandling i rättskällor bidragit till att underlätta tillämpningen av dessa rekvisit. Med tanke på senare års utökade tillämpningsområde för preventiva tvångsmedel – som ofta kräver att det görs en riskbedömning – vore det därför på sin plats att lagstiftaren inför enhetliga begrepp även för de olika risknivåerna, begrepp som kan användas i all lagstiftning. Detta skulle sannolikt underlätta den process som består i att risknivåerna ges ett mer konkret innehåll i olika typer av rättskällor, eftersom vägledning då kan hämtas från uttalanden som rör flera olika bestämmelser.

Bilaga 1. Enkät. Pilotstudie om polisens arbete med säkerhetszoner – förundersökningsledare

Säkerhetszoner

En säkerhetszon är ett område som enligt polisens bedömning har en påtaglig risk att drabbas av en brottslig sprängning eller skjutning. För att Polismyndigheten ska fatta beslut om säkerhetszon ska den vara av synnerlig vikt för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet som innefattar skjutning eller sprängning. Inom zonen har polisen på allmän plats utökad rätt att kroppsvisitera och att genomföra husrannsakan i transportmedel.

---

⁸⁶ Europadomstolens dom *Gillan and Quinton v. The United Kingdom* (4158/05) den 12 januari 2012, punkterna 83–85.

⁸⁷ Jfr t.ex. Umeå universitet, remissyttrande över promemorian Ds 2023:31.

⁸⁸ Se t.ex. Thomas Bring, Christian Diesen & Simon Andersson, *Förundersökning*, 5:e uppl. (2019), s. 165–197.

Genom att fylla i enkäten samtycker du till att medverka i studien.

Ta ställning i följande påståenden:	Instämmer	Instämmer inte	Antal svar
Det är viktigt att de nya reglerna om säkerhetszoner har kommit snabbt på plats, då de är nödvändiga för att tillgodose akuta behov.	6	14	20
Jag har tillfredsställande kunskap om de nya reglerna om säkerhetszoner.	4	15	19
Reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken.	7	12	19
Reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt.	11	5	16
Det finns andra reformer som skulle ha större effekt på våldsbrottsligheten än den nya lagstiftningen om säkerhetszoner.	17	1	18
Att införa säkerhetszoner kommer inte att ge någon effekt på vare sig brottslighet eller trygghet, eftersom polisen redan har tillräckliga möjligheter att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar.	9	10	19
Säkerhetszoner kommer att innebära att polisen väljer ut vissa grupper av människor (t.ex. utifrån viss etnicitet), som kontrolleras mer än andra.	10	10	20
Polisen kommer att ta mer illegala vapen i beslag tack vare säkerhetszoner.	13	7	20
Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas förtroende för polisen på ett negativt sätt.	12	8	20
Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas uppfattning om hur auktoritär polisen är.	18	2	20
Säkerhetszoner kommer att öka den upplevda tryggheten för alla medborgare.	11	8	19
Säkerhetszoner kommer att öka säkerheten för alla medborgare.	8	11	19

Bilaga 2. Enkät. Pilotstudie om polisens arbete med säkerhetszoner – polislärare

Säkerhetszoner

En säkerhetszon är ett område som enligt polisens bedömning har en påtaglig risk att drabbas av en brottslig sprängning eller skjutning. För att Polismyndigheten ska fatta beslut om säkerhetszon ska den vara av synnerlig vikt för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet som innefattar skjutning eller sprängning. Inom zonen har polisen på allmän plats utökad rätt att kroppsvisitera och att genomföra husrannsakan i transportmedel.

Genom att fylla i enkäten samtycker du till att medverka i studien.

Ta ställning i följande påståenden:	Instämmer	Instämmer inte	Antal svar
Det är viktigt att de nya reglerna om säkerhetszoner har kommit snabbt på plats, då de är nödvändiga för att tillgodose akuta behov.	6	14	20
Jag har tillfredsställande kunskap om de nya reglerna om säkerhetszoner.	2	18	20
Reglerna om säkerhetszoner kommer att vara svåra att tillämpa i praktiken.	8	10	18
Reglerna om säkerhetszoner är utformade på ett rättssäkert sätt.	4	11	15
Det finns andra reformer som skulle ha större effekt på våldsbrottsligheten än den nya lagstiftningen om säkerhetszoner.	17	3	20
Att införa säkerhetszoner kommer inte att ge någon effekt på vare sig brottslighet eller trygghet, eftersom polisen redan har tillräckliga möjligheter att genomföra kroppsvisitationer och husrannsakingar.	11	8	19
Säkerhetszoner kommer att innebära att polisen väljer ut vissa grupper av människor (t.ex. utifrån viss etnicitet), som kontrolleras mer än andra.	13	6	19
Polisen kommer att ta mer illegala vapen i beslag tack vare säkerhetszoner.	10	9	19

Ta ställning i följande påståenden:	Instämmer	Instämmer inte	Antal svar
Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas förtroende för polisen på ett negativt sätt.	12	6	18
Säkerhetszoner kommer att påverka medborgarnas uppfattning om hur auktoritär polisen är.	17	2	19
Säkerhetszoner kommer att öka den upplevda tryggheten för alla medborgare.	7	13	20
Säkerhetszoner kommer att öka säkerheten för alla medborgare.	6	13	19

